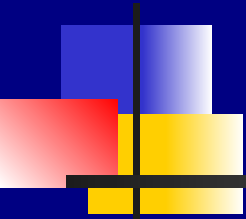

Система освіти в Україні та освітні стандарти

Брюханова Наталія Олександрівна, д.пед.н., проф.

ОСВІТА

1. Цінність

2. Система

3. Процес

4. Результат

ОСВІТА

1. Цінність

Освіта як цінність державна: моральний, інтелектуальний, економічний та культурний потенціал кожного суспільства безпосереднім станом залежить від освітньої сфери і можливостей її прогресивного розвитку.

Освіта як цінність суспільна: створення організацій, орієнтованих на вирішення невідкладних освітніх проблем; входження у владу компетентних представників сфери освіти.

Освіта як цінність особистісна: поширення останнім часом застосування особистісно-орієнтованого підходу до навчання.

2. Система

Система освіти – сукупність закладів освіти, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти.

3. Процес

Освіта - це процес руху від цілей до результату, процес суб'єкт-об'єктної й суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагогів з учнями, коли учень, студент, слухач у міру усе більше активної, глибокої й всебічної участі в процесі навчання й учіння, виховання й самовиховання, розвитку й саморозвитку перетворюється з досить пасивного об'єкта діяльності педагога в повноправного співучасника, іншими словами, у суб'єкт педагогічної взаємодії.

4. Результат

Освіта як результат: грамотність - освіченість - професійна компетентність - культура - менталітет. Освіченість – це ще й результат, що фіксує факт присвоєння державою і суспільством, і особистістю всіх тих цінностей, що народжуються в процесі освітньої діяльності, які так важливі для економічного, морального, інтелектуального стану «споживачів продукції» освітньої сфери - держави, суспільства, кожної людини, всієї цивілізації в цілому.

Система освіти – сукупність

- закладів освіти,
- наукових, науково-методичних і методичних установ,
- науково-виробничих підприємств,
- державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти

Систему освіти становлять

- вищі навчальні заклади всіх форм власності;
- рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти;
- галузі знань і спеціальності;
- освітні та наукові програми;
- стандарти освітньої діяльності та стандарти вищої освіти;
- органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти;
- учасники освітнього процесу

Структура освіти

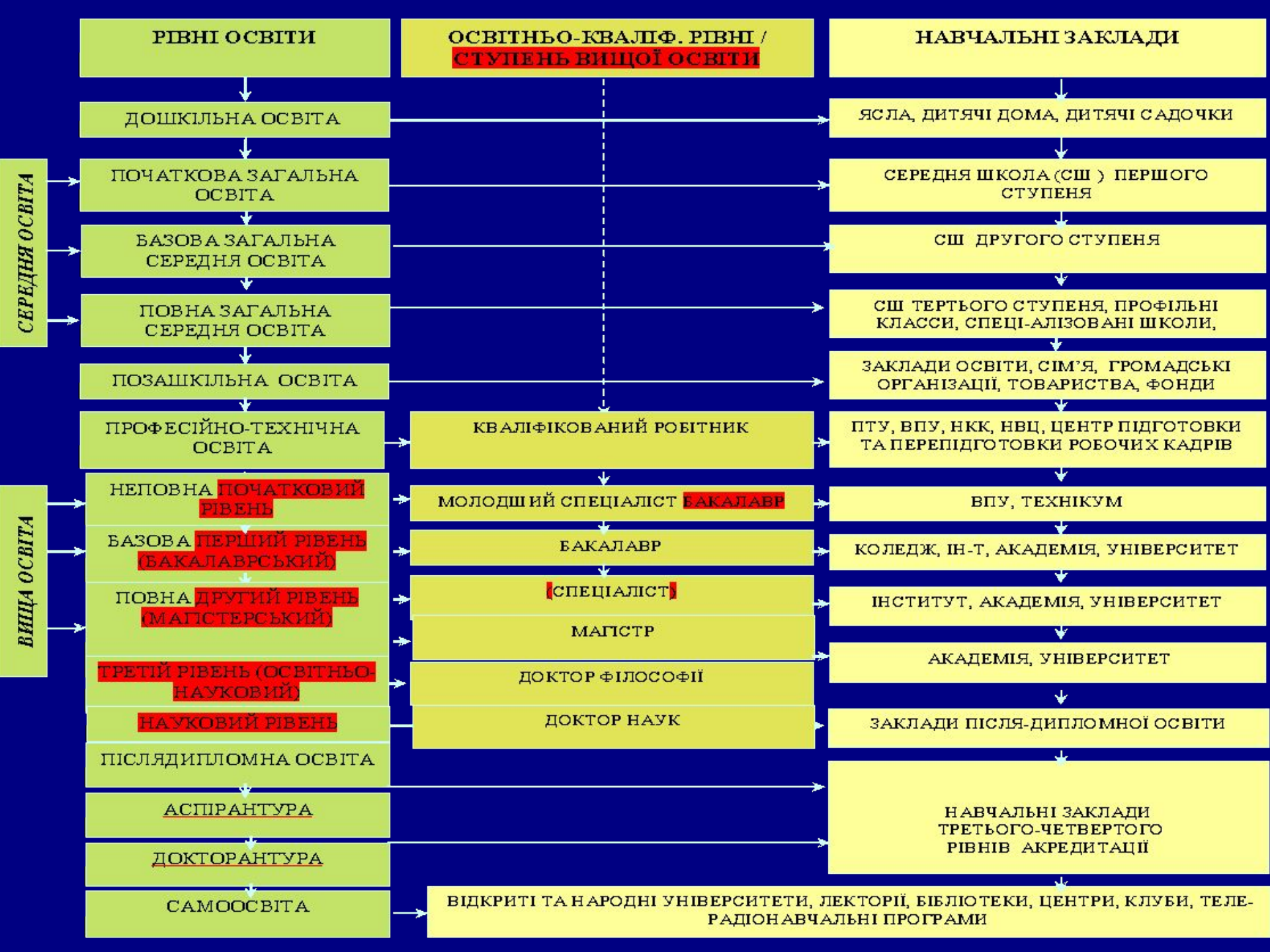
включає:

- дошкільну освіту;
- загальну середню освіту;
- позашкільну освіту;
- професійно-технічну освіту;
- вищу освіту;
- післядипломну освіту;
- аспірантуру;
- докторантуру;
- самоосвіту

Структура освіти

включає:

- дошкільну освіту;
- загальну середню освіту;
- позашкільну освіту;
- професійно-технічну освіту;
- вищу освіту;
- післядипломну освіту;
- самоосвіту

Дошкільна освіта і виховання здійснюються у сім'ї, дошкільних закладах освіти у взаємодії з сім'єю і мають на меті забезпечення фізичного, психічного здоров'я дітей, їх всебічного розвитку, набуття життєвого досвіду, вироблення умінь, навичок, необхідних для подальшого навчання.

Принципи дошкільної освіти:

- ✓ доступність для кожного громадянина освітніх послуг, що надаються системою дошкільної освіти;
- ✓ рівність умов для реалізації задатків, нахилів, здібностей, обдарувань, різнобічного розвитку кожної дитини;
- ✓ єдність розвитку, виховання, навчання і оздоровлення дітей;
- ✓ єдність виховних впливів сім'ї і дошкільного навчального закладу;
- ✓ наступність і перспективність між дошкільною та початковою загальною освітою;
- ✓ світський характер дошкільної освіти;
- ✓ особистісно-орієнтований підхід до розвитку особистості дитини;
- ✓ демократизація та гуманізація педагогічного процесу;
- ✓ відповідність змісту, рівня й обсягу дошкільної освіти особливостям розвитку та стану здоров'я дитини дошкільного віку.

Дошкільні навчальні заклади

дошкільні навчальні заклади (ясла)

дошкільні навчальні заклади (ясла-садки)

дошкільні навчальні заклади (дитячі садки)

дошкільні навчальні заклади (ясла-садки) компенсуючого типу

будинки дитини

дошкільні навчальні заклади (дитячі будинки) інтернатного типу

дошкільні навчальні заклади (ясла-садки) сімейного типу

дошкільні навчальні заклади (ясла-садки) комбінованого типу

дошкільні навчальні заклади (центри розвитку дитини)

дитячі будинки сімейного типу

Вимоги до змісту дошкільної освіти, його реалізація

1. Зміст дошкільної освіти визначається Базовим компонентом дошкільної освіти, який передбачає:

- ✓ формування основ соціальної адаптації та життєвої компетентності дитини;
- ✓ виховання елементів природодоцільного світогляду, розвиток позитивного емоційно-ціннісного ставлення до довкілля;
- ✓ утвердження емоційно-ціннісного ставлення до практичної та духовної діяльності людини;
- ✓ розвиток потреби в реалізації власних творчих здібностей.

2. Дошкільна освіта у межах Базового компонента дошкільної освіти здійснюється за **Державною базовою програмою** та навчально-методичними посібниками, затвердженими спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Органи управління системою дошкільної освіти:

- ✓ спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки;
- ✓ інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані дошкільні навчальні заклади;
- ✓ обласні, міські, районні державні адміністрації та підпорядковані їм органи управління, у сфері управління яких перебувають дошкільні навчальні заклади;
- ✓ органи місцевого самоврядування.

Загальна середня освіта забезпечує всебічний розвиток дитини як особистості, її нахилів, здібностей, талантів, трудову підготовку, професійне самовизначення, формування загальнолюдської моралі, засвоєння визначеного суспільними, національно-культурними потребами обсягу знань про природу, людину, суспільство і виробництво, екологічне виховання, фізичне вдосконалення.

Повна загальна середня освіта в Україні є обов'язковою і може отримуватись у різних типах закладів освіти.

Середні заклади освіти

середня загальноосвітня школа трьох ступенів: перший — початкова школа, що забезпечує початкову загальну освіту, другий — основна школа, що забезпечує базову загальну середню освіту, третій — старша школа, що забезпечує повну загальну середню освіту (школи кожного з трьох ступенів можуть функціонувати разом або самостійно; вони можуть мати профільні класи /з поглибленим вивченням окремих предметів або початкової допрофесійної підготовки/; навчання починається з шести- або семирічного віку)

навчально-виховні комплекси: «дошкільний навчальний заклад <—> загальноосвітній навчальний заклад» або об'єднання з іншими навчальними закладами, а також загальноосвітні навчальні заклади та групи продовженого дня

спеціалізовані школи, гімназії, ліцеї, колегіуми, вечірні (змінні) школи

загальноосвітні школи-інтернати, дитячі будинки, в тому числі сімейного типу, загальноосвітні санаторні школи-інтернати, дитячі будинки, загальноосвітні школи і професійно-технічні училища соціальної реабілітації

для дітей, які не мають необхідних умов для виховання і навчання у сім'ї, для дітей-сиріт, для дітей, які потребують тривалого лікування, для осіб, які мають вади у фізичному чи розумовому розвитку, для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

- ✓ Державний стандарт загальної середньої освіти – зведення норм і положень, що визначають державні вимоги до освіченості учнів і випускників шкіл на рівні початкової, базової і повної загальної середньої освіти та гарантії держави у її досягненні.
- ✓ Додержання вимог Державного стандарту загальної середньої освіти є обов'язковим для загальноосвітніх навчальних закладів, а також професійно-технічних та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації незалежно від підпорядкування, типів і форм власності.
- ✓ Державний стандарт загальної середньої освіти розробляється Міністерством освіти і науки України разом з Національною академією наук України та Академією педагогічних наук України. Державний стандарт загальної середньої освіти затверджується Кабінетом Міністрів України і переглядається не рідше одного разу на 10 років.
- ✓ Зміна змісту і обсягу Державного стандарту загальної середньої освіти іншими органами виконавчої влади не допускається.
- ✓ Навчально-методичне забезпечення реалізації Державного стандарту загальної середньої освіти здійснюється Міністерством.

Структура Державного стандарту загальної середньої освіти:

- ✓ базовий навчальний план загальноосвітніх навчальних закладів;
- ✓ загальна характеристика інваріантної та варіативної складових змісту загальної середньої освіти;
- ✓ державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів (вихованців).

- Інваріантна складова змісту загальної середньої освіти формується на державному рівні, є єдиною для всіх закладів загальної середньої освіти, визначається через освітні галузі Базового навчального плану.
- Варіативна складова змісту загальної середньої освіти формується загальноосвітнім навчальним закладом з урахуванням особливостей регіону та індивідуальних освітніх запитів учнів (вихованців).
- Базовий навчальний план для загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності затверджується Кабінетом Міністрів України.

Органи управління системою загальної середньої освіти

- ✓ Міністерство освіти і науки України,
- ✓ інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані навчальні заклади,
- ✓ Міністерством освіти Автономної Республіки Крим,
- ✓ відповідні органи управління освіти обласних, міських, районних адміністрацій,
- ✓ органами місцевого самоврядування.

Позашкільна освіта та виховання є частиною структури освіти і спрямовуються на розвиток здібностей, талантів дітей, учнівської та студентської молоді, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні.

Вони здійснюються закладами освіти, сім'єю, трудовими колективами, громадськими організаціями, товариствами, фондами і ґрунтуються на принципі добровільності вибору типів закладів, видів діяльності.

Заклади позашкільної освіти

палаці, будинки, центри, станції дитячої, юнацької творчості

учнівські та студентські клуби

дитячо-юнацькі спортивні школи

школи мистецтв

студії, початкові спеціалізовані мистецькі заклади освіти

бібліотеки

оздоровчі та інші заклади

Планування діяльності позашкільного навчального закладу

Навчально-виховний процес у позашкільних навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів та форм власності здійснюється за **типовими навчальними планами і програмами**, що затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі освіти, іншими центральними органами виконавчої влади, у сфері управління яких перебувають позашкільні навчальні заклади.

Позашкільні навчальні заклади можуть планувати роботу гуртків, секцій за іншими навчальними планами і програмами за умови затвердження їх відповідними місцевими органами виконавчої влади.

Форми організації позашкільної ОСВІТИ

- ✓ заняття,
- ✓ гурткова робота,
- ✓ клубна робота,
- ✓ урок, лекція,
- ✓ індивідуальні заняття,
- ✓ конференція,
- ✓ семінар,
- ✓ читання,
- ✓ вікторина,
- ✓ концерт,
- ✓ змагання,
- ✓ тренування,
- ✓ репетиція,
- ✓ похід,
- ✓ екскурсія,
- ✓ експедиція,
- ✓ практична робота в лабораторіях, майстернях, теплицях, на науково-дослідних земельних ділянках, сільськогосподарських та промислових підприємствах, на природі

Органи управління позашкільною освітою

- ✓ спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі освіти;
- ✓ інші центральні органи виконавчої влади, у сфері управління яких перебувають позашкільні навчальні заклади;
- ✓ обласні, міські, районні державні адміністрації та підпорядковані їм органи управління, у сфері управління яких перебувають позашкільні навчальні заклади;
- ✓ органи місцевого самоврядування.

Особливість системи професійно-технічної (професійної) освіти

має повністю задовольняти водночас

потреби держави чи регіону в кваліфікованих кадрах

потреби особистості в якісній професійній освіті, охоплюючи різноманітні верстви населення:

- молодь, яка навчається в професійних навчальних закладах різних типів,
- незайнятих у виробництві громадян, що зареєстровані в державній службі зайнятості чи мають намір здобути первинну професійну підготовку,
- учнів старших класів, що навчаються за технологічним профілем,
- студентів вищих навчальних закладів

Принципи професійної освіти

Принцип гуманітаризації професійної освіти

Принцип демократизації

Принцип самоорганізації навчальної діяльності

Принцип наукової організації праці (учня) студента

Принцип співробітництва

Принцип відкритості

Принцип різноманітності

Принцип регіоналізації професійної освіти

Принцип рівних можливостей

Принцип суспільно-державного управління

Професійно-технічна освіта забезпечує здобуття громадянами професії відповідно до їх покликань, інтересів, здібностей, перепідготовку, підвищення їх професійної кваліфікації.

Професійно-технічна освіта громадян здійснюється на базі повної загальної середньої освіти або базової загальної середньої освіти з наданням можливості здобувати повну загальну середню освіту.

Професійно-технічні заклади освіти (ПТЗО)

професійно-технічне училище, професійний ліцей

професійно-художнє училище

професійне училище соціальної реабілітації

училище-агрофірма

училище-завод

вище професійне училище

навчально-виробничий центр

центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів

навчально-курсний комбінат

- ПТЗО можуть мати денні, вечірні відділення, створювати і входити в різні комплекси, об'єднання.
- ПТЗО здійснюють підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації громадян за державним контрактом, а також за угодами з підприємствами, об'єднаннями, установами, організаціями, окремими громадянами.
- ПТЗО можуть мати одне або декілька базових підприємств, об'єднань, організацій, для яких вони готують робітничі кадри.

Випускникам ПТЗО відповідно до їх освітньо-кваліфікаційного рівня присвоюється кваліфікація «кваліфікований робітник» з набутої професії відповідного розряду (категорії). Випускникам ВПУ може присвоюватися кваліфікація «молодший спеціаліст».

Державний стандарт професійно-технічної освіти – це сукупність державних ВИМОГ до ЗМІСТУ професійно-технічної освіти, рівня кваліфікації випускника професійно-технічного навчального закладу, основних обов'язкових засобів навчання та освітнього рівня вступників.

Склад державних стандартів професійно-технічної освіти:

- ✓ освітньо-кваліфікаційні характеристики випускника;
- ✓ типові навчальні плани підготовки кваліфікованих робітників;
- ✓ типові навчальні програми з навчальних предметів, передбачених навчальними планами, та з професійно-практичної підготовки;
- ✓ перелік основних обов'язкових засобів навчання;
- ✓ система контролю знань, умінь і навичок учнів, слухачів та критерії їх кваліфікаційної атестації.

Державний стандарт професійно-технічної освіти розробляється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти і затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Державні стандарти з конкретних професій розробляються і затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері праці та соціальної політики.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника професійно-технічного навчального закладу – це сукупність вимог, що визначають його професійні знання, уміння та навички, що розробляється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти на основі кваліфікаційних характеристик професій.

Навчальний план підготовки кваліфікованого робітника – це документ, що визначає:

- освітній рівень вступника,**
- цілі навчання,**
- перелік обов'язкових навчальних предметів,**
- механізм міжпредметних зв'язків,**
- форми, періодичність, терміни контролю знань, умінь і навичок учнів, слухачів, їх кваліфікаційної атестації,**
- вимоги до основних обов'язкових засобів навчання,**
- планований рівень кваліфікації випускника.**

- Навчальна програма з навчального предмета – документ, що визначає зміст знань і умінь.
- Навчальна програма з професійно-практичної підготовки – це документ, що визначає зміст професійних знань, умінь, навичок та способи і методи їх формування.
- Навчальний план та навчальні програми розробляються на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника або кваліфікаційних характеристик професій.

Форми організації навчального процесу

Природничо-математична, гуманітарна, загально-технічна, професійно-теоретична підготовка здійснюється в спеціалізованих навчальних кабінетах, аудиторіях, лабораторіях і провадиться у таких формах:

- ✓ різні типи уроків, лекція, теоретичний семінар, практичний семінар, лабораторно-практичне заняття тощо;
- ✓ індивідуальне заняття учнів, слухачів;
- ✓ виконання учнями, слухачами індивідуальних завдань (реферат, розрахункова робота, курсовий проект, випускна та проміжна етапна кваліфікаційна робота, дипломний проект);
- ✓ навчальна екскурсія;
- ✓ інші форми організації теоретичного навчання.

Професійно-практична підготовка проводиться у навчальних майстернях, на полігонах, на тренажерах, автодромах, трактородромах, у навчально-виробничих підрозділах, навчальних господарствах, а також на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг у таких **формах**:

- ✓ **урок виробничого навчання в навчальному закладі;**
- ✓ **урок виробничого навчання на виробництві чи в сфері послуг;**
- ✓ **виробнича практика на робочих місцях на виробництві чи в сфері послуг;**
- ✓ **переддипломна (передвипускна) практика на виробництві чи в сфері послуг;**
- ✓ **інші форми професійної практичної підготовки.**

Умови підвищення конкурентоспроможності та забезпечення якості робочої сили

прогнозування професійно-кваліфікаційної структури підготовки робітничих кадрів

оновлення загальнодержавного класифікатора професій (видів робіт)

приведення системи кодифікацій професій у відповідності до міжнародних класифікаторів

розробка стандартів професійної компетентності на професії та види робіт

модернізація матеріально-технічного забезпечення професійної освіти на виробництві

створення системи, яка характеризує рівні професійної підготовки відповідно до міжнародних стандартів якості

надання профорієнтаційної допомоги різним категоріям населення

розробка механізму відповідності ринку професійних освітніх послуг до потреб ринку праці

розвиток й удосконалення навчання персоналу на виробництві

обґрунтування критеріїв якісної підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації робітників

законодавче забезпечення стимулювання роботодавців у створенні умов для неперервної професійної освіти

розвиток соціального партнерства

Державні органи управління професійно-технічною освітою

- ✓ спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері професійно-технічної освіти;
- ✓ міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади;
- ✓ обласні, міські державні адміністрації та створені ними органи управління професійно-технічною освітою;
- ✓ міжгалузева рада з професійно-технічної освіти.

**Вища освіта забезпечує фундамен-
тальну, наукову, професійну та практичну
підготовку, здобуття громадянами
освітньо-кваліфікаційних рівнів відповід-
но до їх покликань, інтересів і здібностей,
удосконалення наукової та професійної
підготовки, перепідготовку та підвищення
їх кваліфікації.**

**ВО здійснюється на базі повної
загальної середньої освіти.**

Вища освіта - сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у ВНЗ (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти.

Особа має право здобувати ступінь молодшого бакалавра за умови наявності в неї повної загальної середньої освіти.

Особа має право здобувати ступінь бакалавра за умови наявності в неї повної загальної середньої освіти.

Особа має право здобувати ступінь магістра за умови наявності в неї ступеня бакалавра.

Законодавство України про вищу освіту базується на Конституції України і складається з законів України «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність».

Документи про вищу освіту:

- диплом МОЛОДШОГО спеціаліста **бакалавра**;
- диплом бакалавра;
- диплом спеціаліста;
- диплом магістра;
- **диплом доктора філософії**;
- **диплом доктора наук**

ВИЩА ОСВІТА

Мова (мови) навчання у вищих навчальних закладах визначається відповідно до Конституції України та закону України про мови.

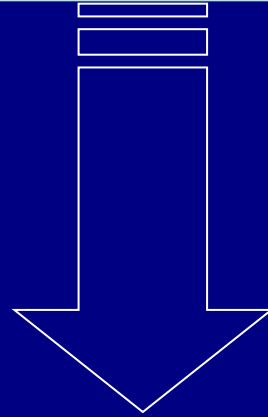
Право громадян на вищу освіту

1. Громадяни України мають право на здобуття вищої освіти. Громадяни України мають право безоплатно здобувати вищу освіту в державних і комунальних вищих навчальних закладах на конкурсній основі в межах стандартів вищої освіти, якщо певний освітньо-кваліфікаційний рівень громадянин здобуває вперше. Вони вільні у виборі форми здобуття вищої освіти, вищого навчального закладу, напряму підготовки і спеціальності.

2. Іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, мають право на здобуття вищої освіти, крім права на здобуття вищої освіти за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, якщо інше не встановлено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Державна політика у галузі вищої освіти

Визначається:

Верховною Радою України.

Державна політика у галузі вищої освіти

ґрунтується на принципах

2014р.

до 2014р.

- доступності та конкурентності здобуття вищої освіти кожним громадянином України;
- ✓ незалежності здобуття вищої освіти від впливу політичних партій, громадських і релігійних організацій;
- ✓ інтеграції системи вищої освіти України у світову систему вищої освіти мри збереженні і розвитку досягнень та традицій української вищої школи;

1) сприяння сталому розвитку суспільства шляхом створення умов для освіти протягом життя;

2) доступності вищої освіти;

3) незалежності здобуття вищої освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій (крім вищих духовних навчальних закладів);

4) міжнародної інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти, за умови збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи;

наступності процесу здобуття вищої освіти;

державної підтримки підготовки фахівців для пріоритетних напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень;

гласності при формуванні структури та обсягів освітньої та професійної підготовки фахівців.

5) наступності процесу здобуття вищої освіти;

6) державної підтримки підготовки фахівців з вищою освітою для пріоритетних галузей економічної діяльності, напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, науково-педагогічної та педагогічної діяльності;

7) державної підтримки освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності університетів, академій, інститутів, коледжів;

8) відкритості формування структури і обсягу освітньої та професійної підготовки фахівців з вищою освітою;

9) сприяння здійсненню державно-приватного партнерства у сфері вищої освіти.

Формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечуються шляхом:

- 1) гармонійної взаємодії національних систем освіти, науки, бізнесу та держави з метою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку держави;**
- 2) збереження і розвитку системи вищої освіти та підвищення якості вищої освіти;**
- 3) розширення можливостей для здобуття вищої освіти та освіти протягом життя;**
- 4) створення та забезпечення рівних умов доступу до вищої освіти, у тому числі забезпечення осіб з особливими освітніми потребами спеціальним навчально-реабілітаційним супроводом та створення для них вільного доступу до інфраструктури ВНЗ з урахуванням обмежень життєдіяльності, зумовлених станом здоров'я;**

5) розвитку автономії ВНЗ та академічної свободи учасників освітнього процесу. Автономія вищого навчального закладу зумовлює необхідність таких самоорганізації та саморегулювання, які є відкритими до критики, служать громадському інтересові, встановленню істини стосовно викликів, що постають перед державою і суспільством, здійснюються прозоро та публічно;

6) визначення збалансованої структури та обсягу підготовки фахівців з вищою освітою з урахуванням потреб особи, інтересів держави, територіальних громад і роботодавців;

7) забезпечення розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності ВНЗ та їх інтеграції з виробництвом;

8) надання особам, які навчаються у ВНЗ, пільг та соціальних гарантій у порядку, встановленому законодавством;

9) належної державної підтримки підготовки фахівців з числа осіб з особливими освітніми потребами на основі створення для них вільного доступу до освітнього процесу та забезпечення спеціального навчально-реабілітаційного супроводу;

10) створення умов для реалізації випускниками ВНЗ права на працю, забезпечення гарантії рівних можливостей щодо вибору місця роботи, виду трудової діяльності на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності з урахуванням здобутої вищої освіти та відповідно до суспільних потреб;

11) запровадження механізмів стимулювання підприємств, установ, організацій усіх форм власності до надання першого робочого місця випускникам ВНЗ.

Рівні вищої освіти (2014р.)

початковий рівень
(короткий цикл)
вищої освіти;

відповідає п'ятому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою загальнокультурної та професійно орієнтованої підготовки, спеціальних умінь і знань, а також певного досвіду їх практичного застосування з метою виконання типових завдань, що передбачені для первинних посад у відповідній галузі професійної діяльності

перший
(бакалавр-ський)
рівень;

відповідає шостому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю

другий
(магістерський)
рівень;

відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності

третій
(освітньо-науковий)
рівень;

відповідає восьмому кваліфікаційному рівню і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

науковий рівень.

відповідає дев'ятому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає набуття компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових системоутворюючих знань та/або прогресивних технологій, розв'язання важливої наукової або прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення

Ступені вищої освіти (2014р.)

<u>1) молодший бакалавр;</u>	освітньо-професійний ступінь, що здобувається на початковому рівні (короткому циклі) вищої освіти і присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньої-професійної програми, обсяг якої становить 90–120 кредитів ЄКТС
<u>2) бакалавр;</u>	освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180-240 кредитів ЄКТС. Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра визначається вищим навчальним закладом
<u>3) магістр;</u>	освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми - 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків
<u>4) доктор філософії;</u>	це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою вищого навчального закладу або наукової установи в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді
<u>5) доктор наук.</u>	другий науковий ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях

Стандарти вищої освіти – сукупність норм, які визначають зміст вищої освіти, зміст навчання, засіб діагностики якості вищої освіти та нормативний термін навчання

Стандарти вищої освіти є основою оцінки якості вищої освіти та професійної підготовки, а також якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів незалежно від їх типів, рівнів акредитації та форм навчання.

види стандартів вищої освіти

державний стандарт вищої освіти

галузеві стандарти вищої освіти

**стандарти вищої освіти вищих
навчальних закладів**

Державний стандарт вищої освіти

С
К
Л
А
Д
О
В
І

Перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями містить перелік назв кваліфікацій, які визначаються через професійні назви робіт, що мають виконувати фахівці певного освітньо-кваліфікаційного рівня на первинних посадах.

Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, містить перелік назв напрямів, що відображають споріднений зміст вищої освіти і професійної підготовки, та перелік назв спеціальностей, що відображають неповторювані узагальнені об'єкти діяльності або виробничі функції та предмети діяльності.

Державний стандарт вищої освіти

С
к
л
а
д
о
в
і

Вимоги до освітніх рівнів вищої освіти містять вимоги до рівня сформованості у особи соціальних і громадянських якостей з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності, а також вимоги до формування у неї патріотизму до України та до знання української мови

Вимоги до освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти містять вимоги до професійної підготовки фахівців з урахуванням суспільного поділу праці

Перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, вимоги до освітніх та освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти затверджуються Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки, погодженим із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі праці та соціальної політики

Галузевий стандарт вищої освіти

ОКХ випускника вищого навчального закладу відображає цілі вищої освіти та професійної підготовки, визначає місце фахівця в структурі галузей економіки держави і вимоги до його компетентності, інших соціальне важливих якостей, систему виробничих функцій і типових завдань діяльності й умінь для їх реалізації.

ОКХ випускників вищих навчальних закладів затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі праці та соціальної політики.

Галузевий стандарт вищої освіти

ОПП підготовки визначає нормативний термін та нормативну частину змісту навчання за певним напрямом або спеціальністю відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, встановлює вимоги до змісту, обсягу та рівня освіти й професійної підготовки фахівця.

ОПП затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки. Нормативний термін навчання за ОПП підготовки встановлюється відповідно до визначеного рівня професійної діяльності.

С
к
Л
а
Д
о
в
і

Галузевий стандарт вищої освіти

Засоби діагностики якості вищої освіти визначають стандартизовані методики, які призначені для кількісного та якісного оцінювання досягнутого особою рівня сформованості знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних та громадянських якостей.

Стандарти вищої освіти ВНЗ

ВНЗ визначають спеціалізації за спеціальностями, за якими здійснюється підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста та магістра.

Назви спеціалізацій за спеціальностями відображають відмінності у засобах, умовах та продуктах діяльності в межах спеціальності.

С
К
Л
А
Д
О
В
І

Стандарти вищої освіти ВНЗ

Варіативні частини освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників ВНЗ, освітньо-професійних програм підготовки та засобів діагностики якості вищої освіти забезпечують підготовку фахівців за спеціальностями (спеціалізаціями) з урахуванням особливостей суспільного поділу праці в Україні та мобільності системи освіти щодо задоволення вимог ринку праці.

Зміст варіативних частин ОКХ випускників ВНЗ, ОПП підготовки, засобів діагностики якості вищої освіти, навчальних планів, програм навчальних дисциплін визначається ВНЗ у межах структури та форми, встановлених спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки

Стандарти вищої освіти ВНЗ

С
К
Л
А
Д
О
В
І

Навчальні плани визначають графік навчального процесу, перелік, послідовність та час вивчення навчальних дисциплін, форми навчальних занять та терміни їх проведення, а також форми проведення підсумкового контролю

Програми навчальних дисциплін визначають їх інформаційний обсяг, рівень сформованості вмінь та знань, перелік рекомендованих підручників, інших методичних та дидактичних матеріалів, критерії успішності навчання та засоби діагностики успішності навчання

Навчальні плани та програми навчальних дисциплін розробляються ВНЗ відповідно до ОПП підготовки і затверджуються керівником ВНЗ.

Стандарт освітньої діяльності – це сукупність мінімальних вимог до

кадрового,

навчально-методичного,

матеріально-технічного та інформаційного забезпечення

освітнього процесу ВНЗ і наукової установи.

Стандарти освітньої діяльності
розробляються для кожного рівня
вищої освіти в межах кожної
спеціальності з урахуванням
необхідності створення умов для осіб
з особливими освітніми потребами та
є обов'язковими до виконання всіма
ВНЗ

незалежно від форми власності та
підпорядкування, а також науковими установами,
що забезпечують підготовку докторів філософії
та докторів наук.

Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій

галузевих державних органів, до сфери управління яких належать ВНЗ,

і галузевих об'єднань організацій роботодавців

та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;

2) перелік компетентностей випускника;

3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;

4) форми атестації здобувачів вищої освіти;

5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

ВНЗ на підставі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає:

• перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС,

• послідовність вивчення дисциплін,

• форми проведення навчальних занять та їх обсяг,

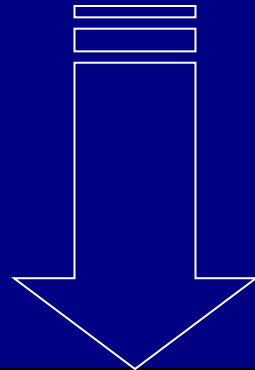
• графік навчального процесу,

• форми поточного і підсумкового контролю.

Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується керівником вищого навчального закладу.

Ліцензування освітньої діяльності ВНЗ

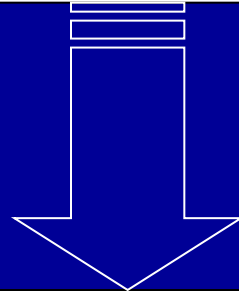
роль ліцензування

Освітня діяльність на території України здійснюється ВНЗ на підставі ліцензій, які видаються у порядку, встановленому КМ України

Ліцензування освітньої діяльності ВНЗ

зміст ліцензії

- ✓ назва напрямку,
- ✓ спеціальності,
- ✓ освітньо-кваліфікаційний рівень
- ✓ обсяги підготовки,
- ✓ термін дії ліцензії,
- ✓ юридична адреса ВНЗ,
- ✓ його відокремлені структурні підрозділи (філії)
- ✓ їх юридичні адреси

У ліцензії зазначаються:

1) повне найменування та місцезнаходження ВНЗ, відокремлених підрозділів, що провадять освітню діяльність за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти;

2) ліцензований обсяг - максимальна кількість осіб, яким ВНЗ може одночасно забезпечити здобуття вищої освіти за певною спеціальністю і рівнем вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності.

Ліцензування освітньої діяльності ВНЗ

процедура ліцензування

Ліцензування освітньої діяльності ВНЗ здійснюється перед початком підготовки фахівців за напрямом, спеціальністю спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки шляхом проведення ліцензійної експертизи. Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки на підставі заяви ВНЗ про проведення ліцензійної експертизи у двомісячний термін приймає рішення про видачу ліцензії або про відмову у її видачі.

Обов'язковою умовою видачі ліцензії ВНЗ є наявність у них необхідної матеріально-технічної, науково-методичної та інформаційної бази, бібліотеки, науково-педагогічних кадрів за нормативами, що встановлюються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки. ВНЗ, що успішно пройшов ліцензійну експертизу, видається ліцензія на освітню діяльність, як правило, на термін завершення циклу підготовки фахівців за напрямом, спеціальністю, але не менше ніж на 3 роки.

Освітня діяльність у сфері вищої освіти провадиться ВНЗ, наук. установами (для підготовки фахівців ступеня доктора філософії) на підставі **ліцензій, які видаються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України згідно з цим Законом:**

1. Заявник подає Національному агентству письмову заяву та документи, що підтверджують відповідність заявника стандарту освітньої діяльності за відповідною спеціальністю.

2. Національне агентство у 2-місячний строк з дня надходження заяви та документів проводить ліцензійну експертизу та видає заявникові експертний висновок.

3. Заявник подає центральному органу виконавчої влади із формування та реалізації державної політики у сферах освіти і науки письмову заяву та експертний висновок Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

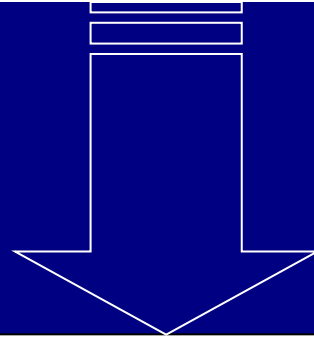
4. Центральний орган виконавчої влади із забезпечення формування та реалізації державної політики у сферах освіти і науки протягом 10 робочих днів видає відповідному ВНЗ ліцензію на провадження освітньої діяльності або відмовляє у її видачі.

Ліцензії видаються окремо за кожною спеціальністю строком на 10 років і можуть бути анульовані лише з підстав, передбачених цим Законом.

Інформація про видачу та анулювання ліцензії вноситься до Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

Акредитація напрямів, спеціальностей та ВНЗ

документ про акредитацію

**сертифікат, який видається відповідно до
порядку, встановленому КМ України**

Акредитація напрямів, спеціальностей та ВНЗ

процедура акредитації

У сертифікаті про акредитацію ВНЗ (або в додатку до нього) зазначаються назва ВНЗ, рівень акредитації та термін дії сертифіката, а також юридична адреса ВНЗ, його відокремлені структурні підрозділи (філії) та їх юридичні адреси.

Акредитація напрямів, спеціальностей та ВНЗ здійснюється спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки шляхом проведення акредитаційної експертизи.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади освіти і науки на підставі заяви ВНЗ про проведення акредитаційної експертизи приймає рішення про видачу сертифіката про акредитацію напрямів, спеціальностей та ВНЗ чи про відмову у його видачі.

ВНЗ, що успішно пройшли акредитаційну експертизу отримують сертифікат про акредитацію напрямів, спеціальностей або ВНЗ, термін дії якого не може перевищувати 10 років. Продовження терміну дії сертифіката здійснюється у порядку, встановленому для його одержання. З дня прийняття рішення про ліквідацію ВНЗ виданий сертифікат втрачає чинність.

Акредитація освітньої програми

1. ВНЗ, який бажає акредитувати освітню програму, подає Національному агентству із забезпечення якості вищої освіти письмову заяву та документи, що підтверджують відповідність його освітньої діяльності стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю

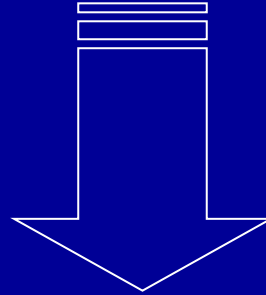
2. Протягом двох місяців з дня подання заяви Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти за результатами акредитаційної експертизи приймає рішення про акредитацію чи відмову в акредитації відповідної освітньої програми.

3. Протягом трьох робочих днів з дня прийняття рішення про акредитацію освітньої програми Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти видає ВНЗ відповідний сертифікат.

Сертифікат про акредитацію вперше видається за кожною акредитованою освітньою програмою строком на 5 років, а при другій та наступних акредитаціях - строком на 10 років.

Акредитація напрямів, спеціальностей та ВНЗ

зміст сертифікату

- ✓ назва напрямку або спеціальності,
- ✓ освітньо-кваліфікаційний рівень та обсяги підготовки,
  - ✓ термін дії сертифіката,
  - ✓ юридична адреса ВНЗ,
- ✓ його відокремлені структури підрозділи (філії),
  - ✓ їх юридичні адреси

У сертифікаті про акредитацію зазначаються:

- 1) найменування та адреса вищого навчального закладу;**
- 2) спеціальність і рівень вищої освіти, за якими акредитована освітня програма;**
- 3) дата видачі сертифіката.**

Мета діяльності ВНЗ:

**забезпечення умов, необхідних
для отримання особою вищої
освіти, підготовка фахівців для
потреб України**

здійснюється за державним контрактом (замовленням) та угодами як основною формою регулювання відносин між закладами освіти та підприємствами, установами, організаціями, громадянами

особливість

ДІЯЛЬНІСТЬ ВНЗ

напрями

підготовка фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів

підготовка та атестація наукових, науково-педагогічних кадрів

науково-дослідна робота

спеціалізація, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів

культурно-освітня, методична, видавнича, фінансово-господарська, виробничо-комерційна робота

здійснення зовнішніх зв'язків

автономія залежно від рівня акредитації передбачає права ВЗО на:

- визначення змісту освіти;
- визначення планів прийому студентів, аспірантів, докторантів з урахуванням державного контракту (замовлення) та угод з підприємствами, установами, організаціями, громадянами;
- встановлення і присвоєння вчених звань вищого закладу освіти четвертого рівня

Основні завдання ВНЗ:

1) провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями;

2) для університетів, академій, інститутів - провадження наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі;

3) участь у забезпеченні суспільного та економічного розвитку держави через формування людського капіталу;

4) формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах;

Основні завдання ВНЗ:

5) забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності;

6) створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів;

7) збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства;

8) поширення знань серед населення, підвищення освітнього і культурного рівня громадян;

9) налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти, науки, спорту, мистецтва і культури;

10) вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці.

Вищі заклади освіти (до 2014р.)

технікум (училище)

коледж

інститут

консерваторія

академія

університет

ВЗО 1 рівня
акредитації

ВЗО 2 р/а

ВЗО 3-4 р/а
залежно від
наслідків
акредитації

ОКР: молодший
спеціаліст

ОКР: бакалавр

ОКР:
бакалавр
спеціаліст,
магістр

Підготовка фахівців у вищих закладах освіти може проводитися з відривом (очна), без відриву від виробництва (вечірня, заочна), шляхом поєднання цих форм, а з окремих спеціальностей – екстерном.

Вищі заклади освіти певного рівня акредитації можуть здійснювати підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями, які забезпечують заклади освіти нижчого рівня акредитації.

Вищі заклади освіти у встановленому порядку можуть створювати різні типи навчально-науково-виробничих комплексів, об'єднань, центрів, інститутів, філій, коледжів, ліцеїв, гімназій.

технікум (училище) — ВНЗ I рівня акредитації або структурний підрозділ вищого навчального закладу III або IV рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації за кількома спорідненими спеціальностями, і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення

коледж — ВНЗ II рівня акредитації або структурний підрозділ вищого навчального закладу III або IV рівня акредитації, який проводить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у споріднених напрямках підготовки (якщо є структурним підрозділом вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації або входить до навчального чи навчально-науково-виробничого комплексу) або за кількома спорідненими спеціальностями і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення.

інститут — ВНЗ III або IV рівня акредитації або структурний підрозділ університету, академії, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, проводить наукову, науково-методичну та науково-виробничу діяльність і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення

консерваторія (музична академія) — ВНЗ III- IV рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у галузі культури і мистецтва — музичних виконавців, композиторів, музикознавців, викладачів музичних дисциплін, проводить наукові дослідження, є провідним центром у сфері своєї діяльності і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення

академія – ВНЗ IV рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром у сфері своєї діяльності і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення

університет — багато профільний вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації широкого спектра природничих, гуманітарних, технічних, економічних та інших напрямів науки, техніки, культури і мистецтв фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, відповідний рівень кадрового і матеріально-технічного забезпечення, сприяє поширенню наукових знань, га здійснює культурно-просвітницьку діяльність

Рівні акредитації ВНЗ

ВНЗ **першого** рівня акредитації — вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста

ВНЗ **другого** рівня акредитації — вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста та за напрямками підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра

Рівні акредитації ВНЗ

ВНЗ третього рівня акредитації — вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за напрямками освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, а також за окремими спеціальностями освітньо-кваліфікаційного рівня магістра

ВНЗ четвертого рівня акредитації — вищий навчальний заклад, у якому здійснюється підготовка фахівців за напрямками освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра, спеціальностями освітньо-кваліфікаційних рівнів спеціаліста, магістра

Вищі заклади освіти (2014р.)

КОЛЕДЖ

ІНСТИТУТ, АКАДЕМІЯ

УНІВЕРСИТЕТ

Підготовка фахівців у вищих закладах освіти може проводитися з відривом (очна), без відриву від виробництва (вечірня, заочна), шляхом поєднання цих форм, а з окремих спеціальностей – екстерном.

Вищі заклади освіти певного рівня акредитації можуть здійснювати підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями, які забезпечують заклади освіти нижчого рівня акредитації.

Вищі заклади освіти у встановленому порядку можуть створювати різні типи навчально-науково-виробничих комплексів, об'єднань, центрів, інститутів, філій, коледжів, ліцеїв, гімназій.

Типи ВНЗ

університет — багатопрофільний вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям вищої освіти та кваліфікації широкого спектра природничих, гуманітарних, технічних, економічних та інших напрямів науки, техніки, культури і мистецтв фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, відповідний рівень кадрового і матеріально-технічного забезпечення, сприяє поширенню наукових знань, та здійснює культурно-просвітницьку діяльність

багатогалузовий (класичний, технічний) або галузовий (профільний, технологічний, педагогічний, фізичного виховання і спорту, гуманітарний, богословський /теологічний, медичний, економічний, юридичний, фармацевтичний, аграрний, мистецький, культурологічний тощо) ВНЗ, що провадить інноваційну освітню діяльність за різними ступенями вищої освіти, - фундаментальні та/або прикладні наукові дослідження, є провідним науковим і методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, сприяє поширенню наукових знань та провадить культурно-просвітницьку діяльність

академія, інститут

галузевий (профільний, технологічний, технічний, педагогічний, богословський/теологічний, медичний, економічний, юридичний, фармацевтичний, аграрний, мистецький, культурологічний тощо) ВНЗ, що провадить інноваційну освітню діяльність, пов'язану з наданням вищої освіти на першому і другому рівнях за однією чи кількома галузями знань, може здійснювати підготовку на третьому і вищому науковому рівнях вищої освіти за певними спеціальностями, проводить фундаментальні та/або прикладні наукові дослідження, є провідним науковим і методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, сприяє поширенню наукових знань та провадить культурно-просвітницьку діяльність

КОЛЕДЖ

галузевий ВНЗ або структурний підрозділ університету, академії чи інституту, що провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям ступенів молодшого бакалавра та/або бакалавра, проводить прикладні наукові дослідження.

Коледж також має право здійснювати підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста.

Національний ВНЗ

Державному ВНЗ четвертого рівня акредитації відповідно до законодавства може бути надано статус національного

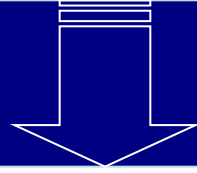
Університету, академії, інституту незалежно від форми власності відповідно до законодавства може бути надано статус національного.

Національний ВНЗ. Повноваження

- ✓ укладати державні контракти з виконавцями державного замовлення для потреб ВНЗ;
- ✓ приймати рішення про створення, реорганізацію, ліквідацію підприємств, установ, організацій, структурних підрозділів ВНЗ;
- ✓ вносити пропозиції щодо передачі об'єктів ВНЗ до сфери управління інших органів, уповноважених управляти державним майном, у комунальну власність та передачі об'єктів комунальної власності у державну власність і віднесення їх до майна вищого навчального закладу;
- ✓ виступати орендодавцем нерухомого майна, що належить ВНЗ;
- ✓ встановлювати і присвоювати вчені звання доцента чи професора ВНЗ;
- ✓ визначати та встановлювати власні форми морального та матеріального заохочення працівників ВНЗ.

- 1) отримувати відповідно до законодавства на пріоритетних засадах передбачені державним бюджетом кошти для провадження наукової і науково-технічної діяльності, фундаментальних та прикладних наукових досліджень, виконання наукових програм, проектів державного значення;
- 2) визначати норми часу навчальної та іншої роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- 3) здійснювати перерозподіл: нормативів чисельності осіб, які навчаються, на одну посаду науково-педагогічного працівника; державного замовлення між спеціальностями в межах галузі знань в обсязі не більш як 5 відсотків загального обсягу державного замовлення національного вищого навчального закладу з обов'язковим інформуванням центрального органу виконавчої влади; ліцензованого обсягу прийому за спеціальностями у межах відповідної галузі знань;
- 4) здійснювати підготовку фахівців з вищою освітою за власними експериментальними освітніми програмами та навчальними планами;
- 5) отримувати на пріоритетних засадах фінансування для придбання наукового і навчального обладнання;
- 6) використовувати у своєму найменуванні слово "національний";
- 7) формувати на своїй базі інноваційні структури різних типів.

Структурні підрозділи ВНЗ III-IV рівнів акредитації

Кафедра — базовий структурний підрозділ ВНЗ (його філій, інститутів, факультетів), що проводить навчально-виховну і методичну діяльність з однієї або кількох споріднених спеціальностей, спеціалізацій чи навчальних дисциплін і здійснює наукову, науково-дослідну та науково-технічну діяльність за певним напрямом.

Кафедра створюється рішенням Вченої ради ВНЗ за умови, якщо до її складу входить не менше ніж п'ять науково-педагогічних працівників, для яких кафедра є основним місцем роботи, і не менше ніж три з яких мають науковий ступінь або вчене звання.

Керівництво кафедрою здійснює завідуючий кафедрою, який обирається на цю посаду за конкурсом Вченою радою ВНЗ строком на п'ять років (для національного ВНЗ строком на сім років). Із завідуючим кафедрою укладається контракт.

Структурні підрозділи ВНЗ III-IV рівнів акредитації

Факультет — основний організаційний і навчально-науковий структурний підрозділ ВНЗ третього та четвертого рівнів акредитації, що об'єднує відповідні кафедри і лабораторії.

Факультет створюється рішенням Вченої ради ВНЗ за умови, якщо до його складу входить не менше, ніж три кафедри і на ньому навчається не менше ніж 200 студентів денної (очної) форми навчання. Рішення про створення факультету поза місцем розташування ВНЗ державної форми власності приймається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки, іншими центральними органами виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні ВНЗ.

Структурні підрозділи ВНЗ III-IV рівнів акредитації

Філія – відокремлений структурний підрозділ, що створюється з метою забезпечення потреб у фахівцях місцевого ринку праці та наближення місця навчання студентів до їх місця проживання. Філію очолює директор, який призначається у порядку, встановленому статутом ВНЗ.

ВНЗ повинен мати у своєму складі бібліотеку, яку очолює директор (завідуючий). Директор бібліотеки ВНЗ третього і четвертого рівнів акредитації обирається Вченою радою ВНЗ строком на п'ять років (для національного ВНЗ – строком на 7 років).

Структурні підрозділи ВНЗ I-II рівнів акредитації

Відділення – структурний підрозділ, що об'єднує навчальні групи з однієї, або кількох спеціальностей, методичні, навчально-виробничі та інші підрозділи. Відділення створюється рішенням керівника вищого навчального закладу, якщо на ньому навчається не менше ніж 150 студентів.

Предметна (циклова) комісія – структурний навчально-методичний підрозділ, що проводить виховну, навчальну і методичну роботу з однієї або кількох споріднених навчальних дисциплін. Предметна (циклова) комісія створюється рішенням керівника вищого навчального закладу за умови, якщо до її складу входить не менше ніж три педагогічних працівники.

Додаткові підрозділи ВНЗ IV рівня акредитації

навчально-науково-виробничі центри (комплекси, інститути), що об'єднують споріднені факультети, коледжі, технікуми, наукові, науково-дослідні, науково-виробничі й проектні інститути, дослідні станції, кафедри, наукові лабораторії, конструкторські бюро, навчально-дослідні господарства, навчально-виробничі комбінати, експериментальні заводи, фабрики, фірми, клінічні бази установ медичної освіти, полігони, технопарки тощо.

навчально-наукові центри (комплекси, інститути), що об'єднують споріднені факультети, кафедри, наукові лабораторії, центри, інші підрозділи, що забезпечують підготовку фахівців з певних спеціальностей (напрямів підготовки) та проводять наукові дослідження з певного напрямку

науково-дослідні центри (комплекси, інститути), що об'єднують споріднені наукові лабораторії, центри, інші підрозділи за певним напрямом науково-дослідної роботи

Вищі навчальні заклади мають право:

- 1) розробляти і реалізовувати освітні (наукові) програми в межах ліцензованої спеціальності;**
- 2) самостійно визначати форми навчання та форми організації освітнього процесу;**
- 3) обирати типи програм підготовки бакалаврів і магістрів, що передбачені Міжнародною стандартною класифікацією освіти;**
- 4) приймати на роботу педагогічних, наукових, науково-педагогічних та інших працівників;**

5) формувати та затверджувати власний штатний розпис;

6) приймати остаточне рішення щодо визнання, у тому числі встановлення еквівалентності, здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів бакалавра, магістра, доктора філософії, доктора наук і вчених звань доцента, професора під час зарахування на навчання та/або на посаду наукового чи науково-педагогічного працівника;

7) запроваджувати рейтингове оцінювання освітніх, науково-дослідницьких й інш. досягнень учасників освітнього процесу;

- 8) надавати додаткові освітні та інші послуги відповідно до законодавства;
- 9) самостійно розробляти та запроваджувати власні програми освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності;
- 10) самостійно запроваджувати спеціалізації, визначати їх зміст і програми навчальних дисциплін;
- 11) присуджувати ступені вищої освіти здобувачам вищої освіти, які відповідно до законодавства успішно пройшли процедуру атестації після завершення навчання на відповідному рівні вищої освіти;

- 12) приймати остаточне рішення щодо присудження наукових ступенів акредитованими спеціалізованими вченими радами;
- 13) утворювати загальноосвітні навчальні заклади за погодженням з органами місцевого самоврядування;
- 14) утворювати, реорганізовувати та ліквідовувати свої структурні підрозділи;
- 15) провадити видавничу діяльність, зокрема видавати підручники, навчальні посібники і наукові праці, а також розвивати власну поліграфічну базу;

16) провадити на підставі відповідних договорів спільну діяльність з навчальними закладами, науковими установами та іншими юридичними особами;

17) розміщувати свої навчальні, науково-дослідні та навчально-науково-виробничі підрозділи на підприємствах, в установах та організаціях;

18) брати участь у роботі міжнародних організацій;

19) запроваджувати власну символіку та атрибутику;

20) встановлювати власні форми морального та матеріального заохочення учасників освітнього процесу;

21) звертатися з ініціативою до органів, що здійснюють управління у сфері вищої освіти, про внесення змін до чинних або розроблення нових нормативно-правових актів у сфері вищої освіти, а також брати участь у роботі над проектами;

22) провадити фінансово-господарську та іншу діяльність відповідно до законодавства та статуту вищого навчального закладу;

23) розпоряджатися власними надходженнями (для вищих навчальних закладів державної і комунальної форми власності), зокрема від надання платних послуг;

24) відкривати поточні та депозитні рахунки в банках;

Управління у сфері вищої освіти у межах своїх повноважень здійснюється:

1) Кабінетом Міністрів України;

2) центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки;

3) галузевими державними органами, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади;

4) органами місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади;

5) Національною академією наук України та національними галузевими академіями наук;

6) засновниками вищих навчальних закладів;

7) органами громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки;

8) національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Кабінет Міністрів України через систему органів виконавчої влади:

- 1) забезпечує реалізацію державної політики у сфері вищої освіти;
- 2) організовує розроблення, затверджує та забезпечує виконання загальнодержавних програм розвитку сфери вищої освіти;
- 3) забезпечує розроблення і здійснення заходів щодо створення матеріально-технічної бази та інших умов, необхідних для розвитку вищої освіти;
- 4) видає у межах своїх повноважень нормативно-правові акти з питань вищої освіти;
- 5) безпосередньо або через уповноважений ним орган здійснює права засновника, передбачені цим та іншими законами України, стосовно ВНЗ державної форми власності;
- 6) створює дієві механізми реалізації передбачених цим Законом прав ВНЗ, наук., наук.-педагогічних і педагогічних працівників та осіб, які навчаються у ВНЗ;
- 7) забезпечує широку участь незалежних експертів і представників громадськості, роботодавців та осіб, які навчаються у ВНЗ, у підготовці та прийнятті проектів нормативно-правових актів та інших рішень, що стосуються регулювання взаємодії складових системи вищої освіти та її функціонування в цілому;
- 8) встановлює особливі умови підготовки фахівців за пріоритетними високотехнологічними напрямками відповідно до державних цільових програм;
- 9) забезпечує здійснення контролю за дотриманням законодавства про вищу освіту.

Центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки:

1) розробляє стратегію та програми розвитку вищої освіти і подає їх на затвердження Кабінету Міністрів України;

2) бере участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері вищої освіти, науки, підготовки фахівців з вищою освітою;

3) систематично відстежує та аналізує потреби вітчизняного ринку праці, вносить пропозиції щодо обсягів і напрямів державної підтримки підготовки фахівців з вищою освітою;

4) провадить аналітично-прогностичну діяльність у сфері вищої освіти, визначає тенденції її розвитку, вплив демографічної, етнічної, соціально-економічної ситуації, інфраструктури виробничої та невиробничої сфери, формує стратегічні напрями розвитку вищої освіти з урахуванням науково-технічного прогресу та інших факторів, узагальнює світовий і вітчизняний досвід розвитку вищої освіти;

5) здійснює міжнародне співробітництво з питань, що належать до його компетенції;

6) забезпечує функціонування Єдиної державної електронної бази з питань освіти;

7) формує перелік галузей знань і перелік спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, зокрема за поданням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, та подає їх на затвердження Кабінету Міністрів України;

8) затверджує форми документів про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка;

9) видає ліцензії на освітню діяльність на підставі позитивного експертного висновку Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, а також переоформляє та анулює їх;

10) формує пропозиції і розміщує державне замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою у порядку, встановленому законодавством;

11) сприяє працевлаштуванню випускників вищих навчальних закладів;

12) затверджує перелік спеціальностей, прийом на навчання за якими здійснюється з урахуванням рівня творчих та/або фізичних здібностей вступників;

13) за дорученням і в межах, установлених Кабінетом Міністрів України, реалізує права і обов'язки уповноваженого органу стосовно заснованих державою вищих навчальних закладів;

14) встановлює порядок атестації педагогічних працівників вищих навчальних закладів для присвоєння їм кваліфікаційних категорій і педагогічних звань у порядку, встановленому законодавством;

15) утворює атестаційну колегію, яка на принципах прозорості та відкритості затверджує рішення вчених рад вищих навчальних закладів (наукових установ) про присвоєння науковим і науково-педагогічним працівникам вчених звань старшого дослідника, доцента та професора, організовує її роботу, розглядає питання про позбавлення зазначених звань, оформлює та видає відповідні атестати, а також розглядає апеляції на рішення атестаційної колегії;

16) розробляє та затверджує стандарти вищої освіти та стандарти освітньої діяльності за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, оприлюднює їх на своєму офіційному веб-сайті;

17) затверджує за погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти порядок визнання здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів вищої освіти та наукових ступенів і проводить процедуру їх визнання, крім випадків, передбачених цим Законом;

18) за поданням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти схвалює порядок присудження наукових ступенів спеціалізованими вченими радами вищих навчальних закладів (наукових установ) та подає його на затвердження Кабінету Міністрів України;

19) встановлює порядок присвоєння вищими навчальними закладами та науковими установами вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам, а також порядок позбавлення вчених звань;

20) видає нормативно-правові акти з питань вищої освіти у випадках, передбачених цим Законом;

21) за поданням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти затверджує положення про акредитацію освітніх програм;

22) розробляє порядок проведення ліцензійної експертизи та подає його на затвердження Кабінету Міністрів України;

23) розробляє положення про порядок реалізації права на академічну мобільність та подає його на затвердження Кабінету Міністрів України;

24) визначає нормативи матеріально-технічного і фінансового забезпечення вищих навчальних закладів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

25) здійснює інші повноваження відповідно до законодавства.

Державні органи, до сфери управління яких належать ВНЗ:

1) беруть участь у реалізації державної політики у сфері вищої освіти, науки, професійної підготовки фахівців, у ліцензуванні освітньої діяльності, що провадиться вищими навчальними закладами;

2) формують пропозиції і розміщують державне замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою у порядку, встановленому законодавством;

3) беруть участь у визначенні нормативів матеріально-технічного і фінансового забезпечення вищих навчальних закладів;

4) здійснюють розподіл випускників вищих навчальних закладів, що належать до сфери їх управління, для подальшого проходження служби (для вищих військових навчальних закладів (вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання)) та працевлаштування в заклади охорони здоров'я (для вищих медичних навчальних закладів) у межах державного замовлення;

5) аналізують якість освітньої діяльності вищих навчальних закладів, що належать до сфери їх управління;

6) безпосередньо або через уповноважений ними орган реалізують права та обов'язки засновника, передбачені цим та іншими законами України, стосовно вищих навчальних закладів, що належать до сфери їх управління;

7) здійснюють інші повноваження відповідно до законодавства.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти:

1) формує вимоги до системи забезпечення якості вищої освіти, розробляє положення про акредитацію освітніх програм і подає його на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки;

2) аналізує якість освітньої діяльності ВНЗ;

3) проводить ліцензійну експертизу, готує експертний висновок щодо можливості видачі ліцензії на провадження освітньої діяльності;

4) формує за поданням ВНЗ (наук. установ) пропозиції з метою запровадження міждисциплінарної підготовки, щодо переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на відповідних рівнях вищої освіти, і подає його центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки;

5) формує єдину базу даних запроваджених вищими навчальними закладами спеціалізацій, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти на кожному рівні вищої освіти;

6) проводить акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти;

7) формує критерії оцінки якості освітньої діяльності, у тому числі наукових здобутків, ВНЗ України, за якими можуть визначатися рейтинги ВНЗ України;

8) розробляє вимоги до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені, розробляє порядок їх присудження спеціалізованими вченими радами вищих навчальних закладів (наукових установ) та подає його на затвердження центральному органу виконавчої влади у сфері освіти і науки;

**Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти
складається з двадцяти п'яти членів і формується на таких засадах:**

2 члени делегуються НАН України та по 1 – від кожної національної галузевої академії наук;

13 членів обираються з'їздами з числа представників ВНЗ України державної, комунальної та приватної форми власності, у тому числі 9 членів - від державних ВНЗ, 1 член - від комунальних ВНЗ, 3 члени - від приватних ВНЗ;

3 члени обираються спільним представницьким органом всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців;

2 члени обираються з'їздом представників органів студентського самоврядування ВНЗ з числа осіб, які здобувають вищу освіту.

Голова та заступники голови Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, його члени обираються строком на 3 роки.

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти запрошує до участі у своїй діяльності міжнародних експертів - професорів провідних іноземних ВНЗ та/або експертів інституцій, які забезпечують якість вищої освіти в інших країнах.

Засідання Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти є правомочним, якщо в ньому беруть участь не менше 2/3 його членів.

Рішення з усіх питань приймаються більшістю від складу Національного агентства з якості вищої освіти.

Рішення щодо акредитації освітньої програми приймається на підставі експертного висновку відповідної галузевої експертної ради, який представляє голова цієї експертної ради.

Члени Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти діють на засадах відкритості та прозорості.

Інформація про діяльність Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (рішення, протоколи засідань тощо) оприлюднюється на офіційному веб-сайті.

Основні нововведення Закону України "Про вищу освіту"

- 1. Буде створено окремий колегіальний орган – Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти**
- 2. Суттєво буде посилено антиплагіатні норми і відповідальність за них (обов'язкове оприлюднення наукових робіт)**
- 3. Створюватиметься новий механізм виборів ректорів вищих навчальних закладів (участь всього викладацького складу та збільшено у відповідній пропорції (не більше 15%) кількість студентів, які братимуть участь у голосуванні).**
- 4. Для ректорів, деканів і завідуючих кафедрами прописано обмеження перебування на посаді – не більше двох строків (5+5)**
- 5. Усі вищі навчальні заклади отримають право остаточного присудження наукових ступенів (у Нацагентстві залишається питання акредитації спецрад і розгляд апеляцій на їх рішення)**

Основні нововведення Закону України "Про вищу освіту"

6. Державні ВНЗ зможуть розміщувати власні надходження від своєї освітньої, наукової та навчально-виробничої діяльності на рахунках установ державних банків

7. Зменшено кількість годин навчального навантаження викладачів на одну ставку з 900 год. до 600 год. Зменшено навантаження на студентів – кількість годин в одному кредиті змінено з 36 до 30

8. З 2016 року запроваджуватиметься новий механізм електронного вступу до ВНЗ і автоматичного розміщення місць державного замовлення

9. Створюватимуться умови для збільшення мобільності студентів і викладачів. Кількість навчальних дисциплін стане меншою, при цьому студенти будуть обирати 25% курсів.

10. Протягом визначеного у законопроекті перехідного періоду із системи вищої освіти буде вилучено рівень молодшого спеціаліста та запроваджено ступінь молодшого бакалавра як скорочений цикл підготовки бакалаврів

Основні нововведення Закону України "Про вищу освіту"

11. Протягом визначеного у законопроекті перехідного періоду із системи Українські ВНЗ зможуть вільно наймати випускників та професорів закордонних університетів.

12. Закон розширює автономію університетів та надає громадськості більше важелів для контролю за його діяльністю. Університети впроваджуватимуть внутрішній публічний моніторинг якості, його результати будуть розміщені на сайтах вузів.

В основі закону "Про вищу освіту" - ідея університетської автономії, насамперед, в

академічній,

організаційній

та фінансовій сферах.

Планується розширення повноважень вчених рад та колективів університету, зокрема, право самостійно обирати ректора, тоді як міністерство лише фіксуватиме факт вибору

**Післядипломна освіта
забезпечує одержання нової
кваліфікації, нової спеціальності та
професії на основі раніше здобутої у
закладі освіти і досвіду практичної
роботи, поглиблення профе-сійних
знань, умінь за спеціальністю,
професією.**

Напрями:

- **перепідготовка** — отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду;
- **спеціалізація** — набуття особою здатностей виконувати окремі завдання та обов'язки, які мають особливості, в межах спеціальності;
- **розширення профілю (підвищення кваліфікації)** — набуття особою здатностей виконувати додаткові завдання та обов'язки в межах спеціальності;
- **стажування** — набуття особою досвіду виконання завдань та обов'язки певної спеціальності.

Заклади післядипломної освіти

академії, інститути (центри) підвищення кваліфікації, перепідготовки, вдосконалення, навчально-курсіві комбінати

підрозділи вищих закладів освіти (філіали, факультети, відділення та інші)

професійно-технічні заклади освіти

відповідні підрозділи в організаціях та на підприємствах

Заклади післядипломної освіти можуть працювати за очною, вечірньою, заочною формами навчання, мати філіали і вести науково-дослідну роботу.

Для самоосвіти громадян державними органами, підприємствами, установами, організаціями, об'єднаннями громадян, громадянами створюються відкриті та народні

✓ університети,

✓ лекторії,

✓ бібліотеки,

✓ центри,

✓ клуби,

✓ теле-радіонавчальні програми тощо.

Закон України "Про вищу освіту" (липень 2014)

Основні терміни та їх визначення

- 1) автономія вищого навчального закладу - самостійність, незалежність і відповідальність вищого навчального закладу у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом;**
- 2) академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами;**
- 3) академічна свобода - самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом;**

4) акредитація освітньої програми - оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності вищого навчального закладу за цією програмою на предмет: відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання; досягнення заявлених у програмі результатів навчання;

5) вища освіта - сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти;

6) вищий навчальний заклад - окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей;

7) галузь знань - основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка;

8) Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) - система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС;

9) засновник вищого навчального закладу - органи державної влади від імені держави, відповідна рада від імені територіальної громади (громад), фізична та/або юридична особа, рішенням та за рахунок майна яких засновано вищий навчальний заклад. Права засновника, передбачені цим Законом, набуваються також на підставах, передбачених цивільним законодавством;

10) здобувачі вищої освіти - особи, які навчаються у вищому навчальному закладі на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації;

11) кваліфікація - офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту;

12) компетентність - динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти;

13) кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі - кредит ЄКТС) - одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року за денною формою навчання становить, як правило, 60 кредитів ЄКТС;

14) ліцензування - процедура визнання спроможності юридичної особи провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності;

15) освітня діяльність - діяльність вищих навчальних закладів, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб;

16) освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти;

17) особа з особливими освітніми потребами – це особа з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти;

18) результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти;

19) спеціалізація - складова спеціальності, що визначається вищим навчальним закладом та передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти;

20) спеціальність - складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка;

21) сталий фонд (ендавмент) вищого навчального закладу - сума коштів або вартість іншого майна, призначена для інвестування або капіталізації на строк не менше 36 місяців, пасивні доходи від якої використовуються вищим навчальним закладом з метою здійснення його статутної діяльності у порядку, визначеному благодійником або уповноваженою ним особою;

22) якість вищої освіти - рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти;

23) якість освітньої діяльності - рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

Завдання контрольної роботи: здійснити аналіз законодавчо-нормативної бази управління конкретним навчальним закладом України.

Зміст контрольної роботи.

«Аналіз структурно-функціональних зовнішніх та внутрішніх зв'язків закладу освіти «...»:

I. Аналіз вихідних даних :

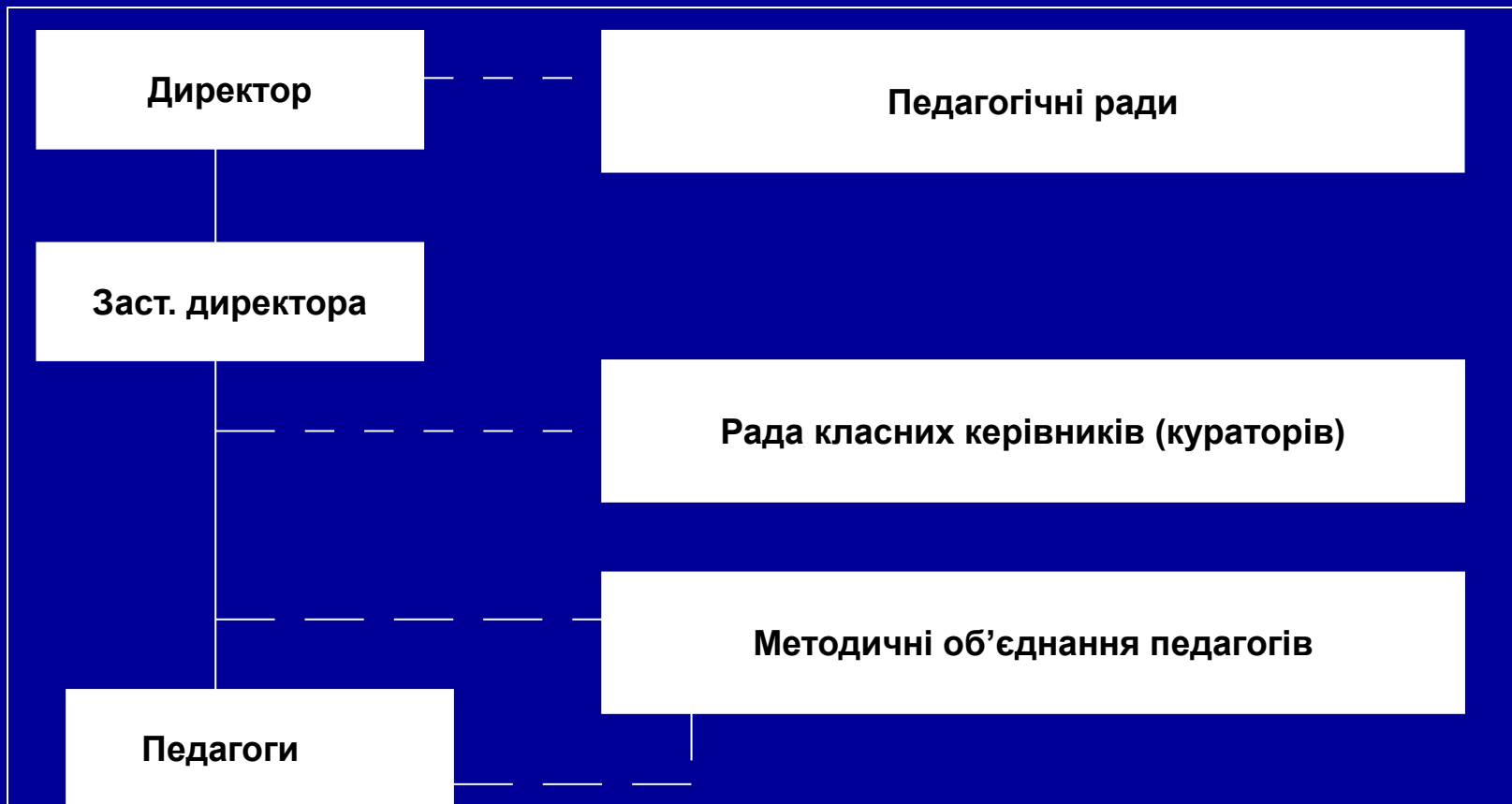
- передумови (історичні, політичні, економічні тощо) створення закладу освіти;
- етапи розвитку закладу освіти;
- роль і значення закладу освіти у сучасній системі освіти України;
- цілі й завдання закладу освіти.

II. Зовнішні зв'язки закладу освіти:

- вертикальні зв'язки закладу освіти (міністерства й відомства, яким підпорядковано навчальний заклад, а також установи, які підпорядковані цьому закладові освіти);
- горизонтальні зв'язки закладу освіти (зв'язки із вітчизняними та закордонними закладами освіти того ж рівня, освітніми установами);
- зв'язки із замовниками на освітні послуги;
- зв'язки із громадськістю, базами профорієнтації тощо.

III. Внутрішні зв'язки закладу освіти:

- вимоги до функціонування закладу освіти;
- напрямки роботи закладу освіти, керівники та відповідальні виконавці;
- структурні підрозділи закладу освіти, їх підпорядкованість, керівники та підлеглі;
- наявна проблема в управлінні закладом освіти, її причини та можливі способи вирішення.

відношення лінійного керівництва

відношення функціонального керівництва

Лінійно-функціональна організаційна структура